

Економічні тенденції та прогноз на 2016–2019 роки

Презентація

Міжнародного центру перспективних досліджень

Грудень 2016 року

Реальний сектор

- У сільському господарстві відбулося невелике прискорення зростання – у січні-листопаді виробництво в сільському господарстві зросло на 2,9% р/р. Темпи зростання в рослинництві сягнули 5,3%, тимчасом як у тваринництві тривало падіння – на 2,9%. За попередніми даними, 2016 року зібрано набагато більший за торішній урожай соняшнику та цукрових буряків. Скорочення виробництва в тваринництві відбулося зокрема через проблеми з експортом яєць протягом частини року
- За 11 місяців темпи зростання в промисловості становили 2,1% р/р: у добувній промисловості – падіння на 0,4%, переробній промисловості та енергетиці – зростання на 3,4% і 1,8% р/р відповідно
- Зростання обігу оптової торгівлі уповільнилося до 4,9% р/р у січні-листопаді з 5,7% у січні-жовтні
- Вантажобіг збільшився на 2,1% р/р у січні-листопаді після зростання на 1,3% р/р у січні-жовтні. Поліпшилася динаміка на всіх видах транспорту, зокрема на залізничному падіння зменшилось (до -4,4% з -4,8%), на автомобільному зростання прискорилося (до 9,5% з 9,4%). За розрахунками МЦПД, у листопаді вантажобіг зріс на 9,7% р/р, зокрема на трубопровідному транспорті на 38,3%, передусім через зростання транзиту газу

Реальний сектор (2)

- За попередньою оцінкою в січні-листопаді 2016 року обсяг будівельної продукції зріс на 14,1% р/р (зокрема в листопаді – на 11,6% р/р). Обсяг будівництва нежитлових будівель зріс на 19,6%, інженерних споруд – на 11,9%, житлових будівель – на 13%
- У січні-листопаді зростання обсягу роздрібної торгівлі становило 3,7% р/р, зокрема роздрібного товарообігу підприємств – 4,3%. У листопаді роздрібний товарообіг підприємств збільшився на 3,8% р/р. За уточненими даними, за перші дев'ять місяців 2016 року зростання роздрібного товарообігу підприємств становило 4,5% р/р (поліпшення оцінки на 0,6 в.п.): у групі непродовольчих товарів – 7,5%, харчів – 0,3% р/р
- Темпи зростання пасажирообігу в січні-листопаді підвищились до 4,7% р/р (покращення на 0,1 в.п. до січня-жовтня). У перевезеннях автомобільним транспортом темпи падіння скоротились (до -1,2% з -1,6%), на авіаційному транспорті зростання прискорилось до 33,9%. Проте уповільнилось зростання на залізничному транспорті (до 4,4% з 5%). За розрахунками, у листопаді пасажирообіг зріс на 5,7% р/р

Промисловість

- У листопаді 2016 року індекс промислової продукції зріс на 3,7% р/р – це значне покращення порівняно з жовтнем (0,8%), яке, втім, великою мірою зумовлене календарним ефектом. Скориговані темпи збільшилися до 2,3% у листопаді з 1,6% у жовтні
- У листопаді динаміка в добувній промисловості покращилася до 3,3% (з -1,9% у жовтні), у переробній промисловості – до 3,9% (з 1,3%). В енергетиці відбулося невелике уповільнення зростання до 3,5% (з 3,7%)
- У листопаді в добувній промисловості зафіксовано зростання виробництва (після шести місяців падіння), яке було найбільшим у видобутку вугілля – 11,7%. Також суттєво зріс видобуток нафти і газу – на 5,8%. Видобуток руди надалі скорочувався, проте набагато меншими темпами – лише на 1,8%
- Прискорення в переробній промисловості відбулося завдяки суттєвому поліпшенню динаміки в харчовій промисловості (7,8%), машинобудуванні (6,9%), виробництві гумових і пластмасових виробів та іншої неметалевої мінеральної продукції (6,8%), металургії (4,9%) та виробництві коксу та продуктів нафтоперероблення (скорочення падіння до -3%). Відбулося погіршення динаміки у хімічній (-6,4%) та фармацевтичній (-1,6%) промисловості
- У постачанні електроенергії, газу, пари та кондиційованого повітря зростання випуску в листопаді становило 3,5% р/р, у тому числі в електрогенерації 3,7% р/р

ВВП у III кварталі: додана вартість

- ВВП зріс на 2% р/р у третьому кварталі, що є продовженням тенденції до поліпшення (0,1% р/р у першому та 1,4% р/р у другому кварталі). За оцінкою МЦПД, сукупне зростання ВВП за перші дев'ять місяців становило 1,3% р/р
- У сільському господарстві додана вартість зросла на 1,1% р/р через більший врожай зернових та олійних культур у третьому кварталі
- У добувній промисловості додана вартість зменшилась на 4,1% р/р, зокрема в третьому кварталі відбулося глибоке падіння у видобутку руди
- У переробній промисловості зростання доданої вартості різко уповільнилось до 0,1% р/р, що пов'язано передусім зі зменшенням експорту чорних металів у третьому кварталі внаслідок тимчасового зниження попиту та цін
- Зростання продажів споживчих товарів та виробництва в промисловості й сільському господарстві призвели до зростання доданої вартості в торгівлі на 3,8%
- Додана вартість на транспорті збільшилася на 1,1% завдяки суттєвому збільшенню пасажирообігу, тимчасом як у вантажних перевезеннях відбулося падіння
- Відбулося значне покращення ситуації у будівництві – додана вартість збільшилася на 17,5% р/р, що є найвищими темпами зростання з четвертого кварталу 2007 року

ВВП у III кварталі: споживання

- Приватне споживання зросло швидше за ВВП в цілому – на 4,9% р/р. Суттєвий приріст приватного споживання став одним із чинників збільшення імпорту
- Тривало скорочення приватного споживання товарів та послуг у сфері ЖКГ (води, електроенергії, газу) – на 6,9% р/р (у третьому кварталі 2015 року падіння становило 30,8% р/р). Споживчі витрати на решту груп зростали, зокрема на продукти харчування – на 5,7%, транспортні товари та послуги – на 6,8%, алкоголь і тютюн – 1,4% р/р
- Державне споживання зросло на 3%. Відбулося зростання колективних споживчих витрат (зокрема на безпеку) на 8,4% р/р, тимчасом як індивідуальні споживчі витрати зменшились на 1,2% р/р

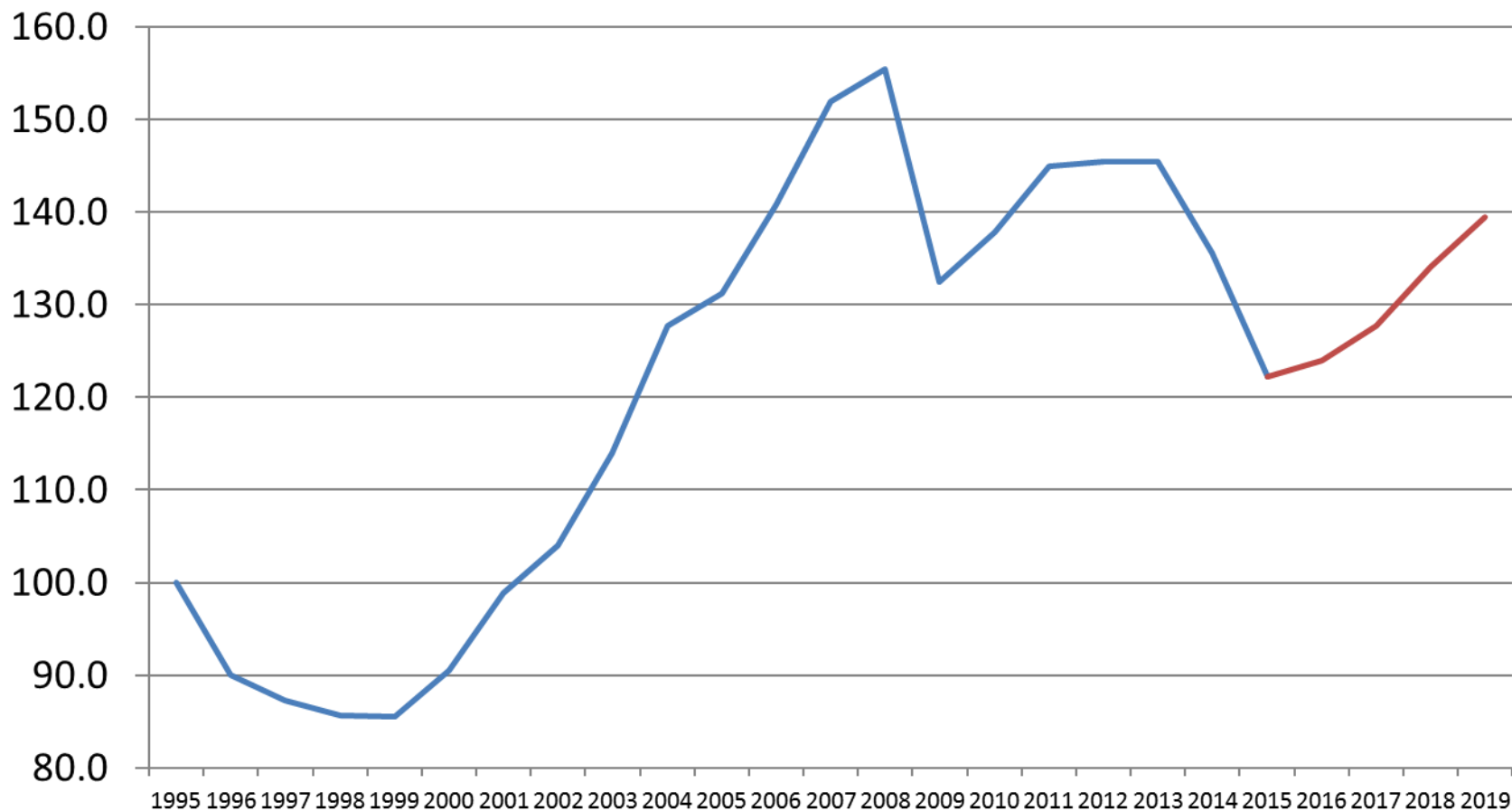
ВВП у III кварталі: інвестиції

- Обсяг вкладень у основний капітал зріс на чималі 24,8% р/р
- Найбільше зросли інвестиції в машини та обладнання – на 40% р/р. Зокрема імпорт залізничних локомотивів збільшився в серпні та вересні у 3,7 та 4 рази р/р у фізичному вимірі
- Інвестиції в будівлі та споруди також набагато зросли: у житлові будівлі – на 23%, нежитлові будівлі та інженерні споруди – на 11,2% р/р
- Вага ВНОК у ВВП становила 13,9% у третьому кварталі і 13,5% за дев'ять місяців
- Відбулося сезонне зростання обсягів запасів в економіці через збір врожаю та закачування газу до сховищ – до 17% ВВП. Запаси поступово зменшуватимуться в наступних кварталах

ВВП у ІІІ кварталі: чистий експорт

- У третьому кварталі 2016 року імпорт і надалі перевищував експорт. Негативне торговельне сальдо сягнуло 7,4% ВВП (це значне погіршення порівняно з 1,6% ВВП у третьому кварталі 2015 року)
- Реальні обсяги експорту надалі скорочувалися – на 5,5% р/р. Водночас імпорт зріс на 13,9% р/р (його зростання відбулося вперше з четвертого кварталу 2013 року)
- Зростання рівня гривневих цін імпорту (11,1%) було меншим за гривневе подорожчання експорту (18,9%), що дещо зблизило показники номінальної вартості експорту та імпорту

Реальний ВВП до рівня 1995 року, % (ВВП 1995 року = 100)

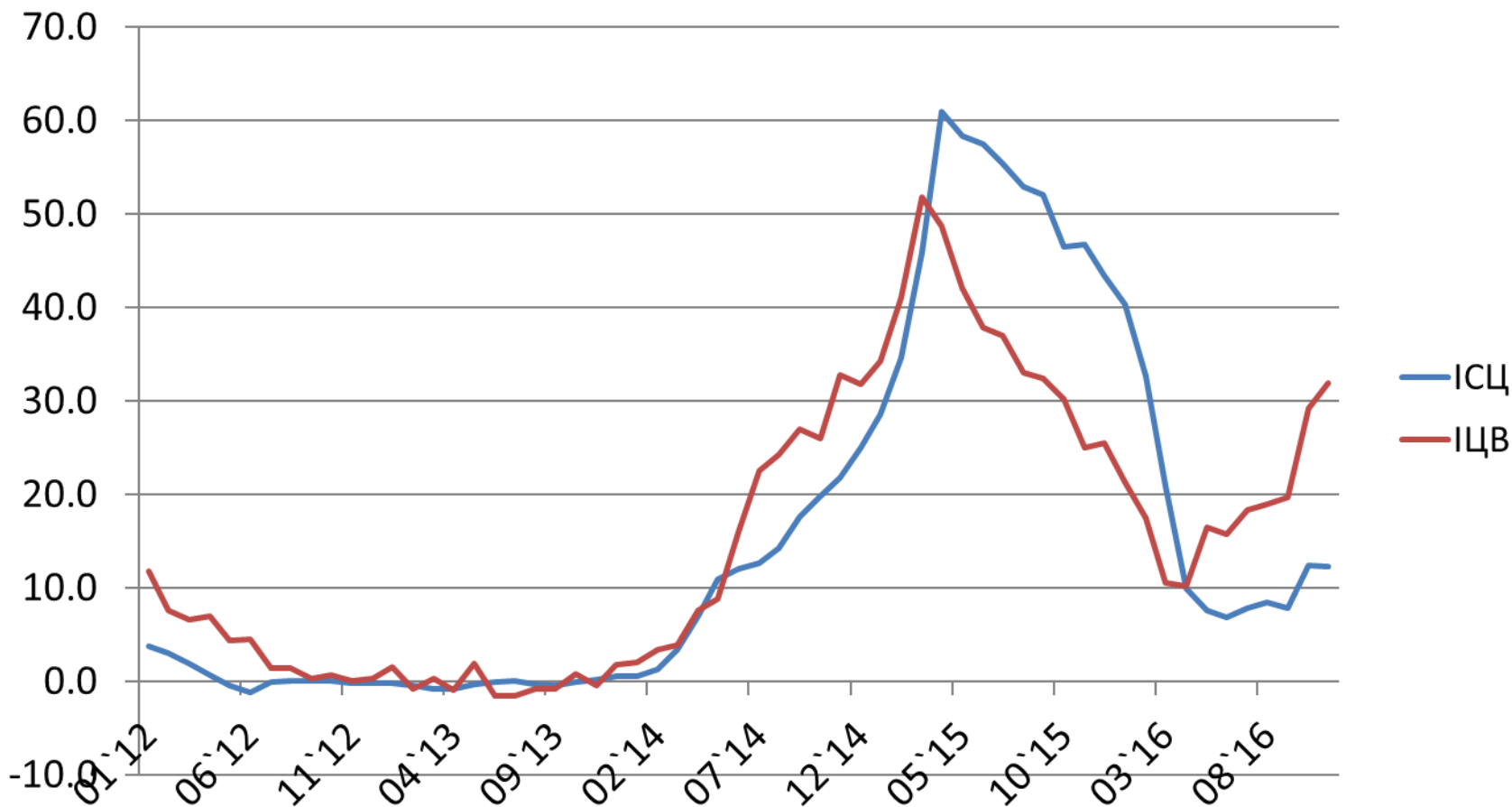
Ціни споживачів

- Споживчі ціни зросли на 1,8% м/м у листопаді після зростання на 2,8% у жовтні. Основою зростання ІСЦ було підвищення тарифів на опалення на 24,6% м/м та сезонне зростання цін на продукти харчування на 1%
- З-поміж продуктів харчування найбільше подорожчали молоко (7,3% м/м), масло (6,6%), сир (4,1%) і овочі (3,3%). Водночас деякі товари подешевшали, з-поміж яких найбільше – фрукти (-4,8%)
- Паливо та мастила зросли в ціні на 1,8%, алкоголь та тютюн – на 1,3%
- У листопаді не відбулося суттєвого зростання цін на товари та послуги, не пов'язані з харчами та енергоносіями. Зокрема ціни на одяг і взуття навіть зменшилися – на 0,5% і 0,6% відповідно
- З початку року ІСЦ зріс на 11,4%. Сукупне зростання цін за 11 місяців було найбільшим на комунальні послуги, які подорожчали майже в півтора разу (на 47,2%) через підвищення адміністративно регульованих тарифів. Крім того, відчутно зросли в ціні алкоголь та тютюн (18,8%), паливо та мастила (18,7%) і молочні продукти (масло на 22,7%, молоко на 15,9%, сири на 13,5%)
- Ми прогнозуємо, що груднева інфляція буде на рівні 0,5-0,8% м/м, отже відбудеться незначне перевищення річного цільового показника інфляції (12%)

Ціни виробників

- У листопаді ціни виробників зросли на 2,2% м/м після зростання в жовтні на 5,4%
- У переробній промисловості ціни зросли на 1%. З-поміж переробних галузей найбільше зростання цін відбулося у нафтопереробленні (5,1%), металургії (1,9%) і виробництві харчів (0,9%, зокрема у виробництві цукру – 4,9%, молочних продуктів – 3%). У хімічній промисловості падіння цін тривало (-1,1%)
- У добувній промисловості ціни зросли на 4,4%. У добуванні металевих руд ціни збільшилися на 9,7% (зокрема у добуванні залізних руд – на 10,5%). Ціна у добуванні газу зросла на 7,7%, нафти – зменшилася на 10,2%. Ціна вугілля лишилася без змін
- У постачанні електроенергії, пари, газу та кондиційованого повітря ціни зросли на 4,5% м/м
- Річні темпи зростання цін виробників у листопаді становили 31,9%. Зростання з початку року становило 31,5%, і воно було найбільшим у виробництві коксу – 76,8%, добуванні металевих руд – 74,3% та добуванні нафти і газу – 73,7%. Також ціни набагато зросли в енергетичному секторі (52%), нафтопереробленні (47,8%) та металургії (32,8%)

ІСЦ та ІЦВ, річна відсоткова зміна

Основні результати 2016 року

- Відновилося економічне зростання. Темпи зростання ВВП та промислового виробництва були додатними, проте не дуже високими, що відтерміновує відновлення до докризових рівнів
- Інфляція 2016 року буде близькою до цілі, встановленої НБУ – 12%, що є успішним кроком у переході до політики таргетування інфляції
- З націоналізацією Приватбанку завершено основний етап очистки банківської системи від банків, що були не в змозі виконувати чинні нормативи щодо достатності капіталу

Внутрішні припущення прогнозу

- Загальний дефіцит державного сектору (включно з дефіцитом Нафтогазу) становитиме до 4% ВВП 2016 року
- Податкова реформа триватиме. Використання спрощеної системи оподаткування надалі скорочуватиметься
- Території, контрольовані українською владою на Донбасі, суттєво не зміняться, і не буде повернення активних масштабних бойових дій. В інших областях України «гарячі точки» не з'являться і масованої військової інтервенції Росії не відбудеться. Диверсії на всій території України можливі впродовж усього прогнозного періоду
- Значне підвищення адміністративно регульованих тарифів не викличе значного нарощення боргів за комунальні послуги. Незадоволення населення через падіння реальних доходів не переросте в масові протести
- Складна політична ситуація негативно впливатиме на інвестиційний клімат. Припливу приватних інвестицій до України в суттєвих обсягах не буде до більшої визначеності ситуації
- Відбуватиметься поступовий перехід до таргетування інфляції і подальше очищення банківського сектору. Обмінний курс лишатиметься умовно плаваючим. Через значні обсяги валютних активів значна частина банків не зможе забезпечити рівень адекватності капіталу відповідно до умов Базель III

Зовнішні припущення прогнозу

- Світова економіка зростатиме на рівні близько 3,5% упродовж прогнозного періоду. Відбуватиметься поступове уповільнення в Китаї, падіння в Росії і незначне зростання в ЄС
- Надійдуть кредити від МВФ та інша макрофінансова допомога, обіцяна наддержавними організаціями і урядами окремих країн, що забезпечить обслуговування зовнішніх платежів, проте можливими є істотні затримки з отриманням коштів
- Доступ на ринки капіталу лишатиметься дуже обмеженим
- Світові ціни на нафту коливатимуться в межах 40-60 дол. за барель
- Відбудеться поглиблення співробітництва України з ЄС, зокрема в рамках Угоди про асоціацію, зростання ваги ЄС у зовнішньому товарообігу і збільшення припливу інвестицій та фінансової допомоги з ЄС
- Надалі зменшуватимуться торговельні та інші економічні зв'язки з Росією
- Триватиме диверсифікація поставок природного газу в Україну, проте РФ залишиться основним постачальником (прямим та через реекспорт). Ціна на газ знизиться через падіння цін на нафту
- Зменшиться приплив коштів на ринки країн, що розвиваються, і поступово зростатимуть відсоткові ставки через згорання програми кількісного пом'якшення ФРС США

Ризики прогнозу

- Ескалація військового конфлікту, неприхована інтервенція Росії
- Призупинення співпраці з МВФ та іншими міжнародними організаціями
- Популістське збільшення соціальних видатків бюджету без адекватного збільшення доходів
- Організовані масові протести, розпад коаліції, перевибори
- Різка зміна цін на основні експортні чи імпорتنі товари
- Несприятливі погодні умови, що мають значний вплив на врожай

Прогноз на 2017-2019 роки

- Ми очікуємо продовження відновлення економіки у 2017-2019 роках (3%, 5% та 4% відповідно). Незважаючи на подальше зростання, Україна лишатиметься нижче від рівня 2013 року за більшістю економічних показників
- Покращення поточного рахунку і приплив коштів за фінансовим рахунком забезпечать поступове посилення гривні та зростання резервів. Проте повільне зростання світової економіки стримуватиме нарощування експорту
- Інфляція уповільниться до 5-8%, що сприятиме економічному розвитку